

بررسی عوامل محیطی و اجتماعی مؤثر بر گرایش مجدد به مصرف مواد افیونی از دیدگاه معتادان خودمصرف مرکز پذیرش، درمان و پیگیری سازمان بهزیستی زنجان

محمدرضا دین‌محمدی^{*}، کورش امینی^{**}، محمدرضا یزدانخواه^{***}

نویسنده‌ی مسئول: زنجان، دانشگاه علوم پزشکی، دانشکده‌ی پرستاری Mdinmohammadi@yahoo.com

دریافت: ۸۶/۳/۶ پذیرش: ۸۶/۸/۲۱

چکیده

سابقه و هدف: اعتیاد به مواد مخدر به عنوان نابسامانی اجتماعی، پدیده‌ای است که آن را بالای هستی‌سوز نام نهاده‌اند. یکی از مسائلی که پدیده‌ی اعتیاد را پیچیده‌تر کرده است موضوع عود آن است، چرا که حدود ۵۰ درصد از معتادان ایرانی پس از ترک به سمت مصرف مجدد مواد مخدر روی می‌آورند. هدف از این مطالعه تعیین عوامل محیطی و اجتماعی مرتبط با بازگشت به مواد افیونی در معتادان خودمصرف می‌باشد. **روش بررسی:** در این مطالعه توصیفی، تعداد ۹۶ نفر از معتادان مرد خودمصرف مراجعه‌کننده به مرکز پذیرش، درمان و پیگیری سازمان بهزیستی زنجان از طریق نمونه‌گیری آسان انتخاب شدند. ابزار مطالعه پرسشنامه بوده که پس از تعیین اعتبار محتوا و پایایی (آزمون مجدد) مربوطه مورد استفاده قرار گرفت. گردآوری داده‌ها از طریق مصاحبه‌ی ساختاریافته و توسط دو کارشناس آموزش‌دیده، در مدت سه ماه انجام یافت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و نرم‌افزار SPSS _ Win استفاده گردید.

یافته‌ها: بررسی یافته‌های پژوهش نشان داد که میانگین سنی واحدهای پژوهش ۳۴/۶۶ سال با انحراف معیار ۸/۵۲ سال بوده است. تمام واحدهای پژوهش حداقل یک بار سابقه‌ی ترک مصرف مواد مخدر را تجربه کرده بودند. بررسی دیدگاه‌های واحدهای پژوهش در زمینه‌ی عوامل شغلی، نداشتن شغل دائم (۵۱ درصد)، در زمینه‌ی عوامل اقتصادی، فشار هزینه‌های زندگی (۵۳/۱ درصد)، در زمینه‌ی عوامل تحصیلی، کم‌سوادی (۳۳/۳ درصد) و بیسوادی (۱۹/۸ درصد)، در زمینه‌ی عوامل خانوادگی مجرد، عامل عدم وجود ارتباطات مناسب در خانواده (۴۳/۷ درصد) و در زمینه‌ی عوامل خانوادگی متأهل، عدم تفاهم با همسر (۲۲/۵ درصد) و برخورد بد همسر و فرزندان (۲۱/۲ درصد) بیشترین اهمیت را داشته‌اند. در زمینه‌ی عوامل اجتماعی، در دسترس بودن مواد افیونی (۸۵/۴ درصد)، مرسوم بودن استفاده از مواد افیونی در جامعه (۸۰/۲) و معاشرت با دوستان معتاد و منحرف (۷۰/۸ درصد) به ترتیب دارای بیشترین اهمیت از دیدگاه واحدهای پژوهش بوده است.

نتیجه‌گیری: نتایج مطالعه نشان داد که در بین عوامل مورد بررسی، عوامل اجتماعی، شغلی و اقتصادی بیشترین میزان پاسخ‌های مثبت را از دیدگاه واحدهای پژوهش کسب کرده‌اند. در ادامه پیشنهاداتی بر اساس یافته‌های پژوهش ارائه شده است.

واژگان کلیدی: گرایش مجدد، مواد افیونی، عوامل محیطی و اجتماعی، زنجان

* کارشناس ارشد پرستاری، مربی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

** کارشناس ارشد پرستاری، مربی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

*** کارشناس ارشد پرستاری، مربی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر